

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön július 25^{kén} 1839.

Megjelen farsával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyi képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthat példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ÉLETTÖRTÉNET.

É l e t k é p e k.

SZÁNKY KÁROLYTÓL.

I.

A' szigethi Leonidas.

A' hajdani Spartának örök ragyogást ada egy férfi 's egy tett; 's az akkor is fog említetteti, ha a' hódítók neveit, harczaikat 's vad kóborlásait régen elfeledé az érdemet méltánylani legjobban tudó maradék. Leonidas vala e' férfi, 's tette: a' Thermopilák védelme.

Az összes Ázsia és Afrika hatalmát zúditá Xerxes a' kis Graecia ellen; Persia trónjával öröklé a' szent kötelességet, a' maroknyi népen atyjának, Darius Hystaspisnak, csufos megveretéseért bosszút állni. Homoktorlatokként lapultak-el hegyek az öt milliónak léptei alatt (a' sereg száma nőken és eunuchokon kívül); a' fellázadt tenger, melly a' király türelmetlen szavát elhallgatva, a' gátokat szerte szaggatá, megvesszőztetett. Ellentállás esztelen vakmerészségnek látszék. A' kiüzött Demaratustól azt kérdé Xerxes: merészkedend-e a' görög csoportka gondolkozni ellenszegülésről az ő száz ezreinek? — „Bizonyosan; — felelt az — törvényök parancsolja, hogy az ellenségnek soha hátat ne fordítsanak, legyen bár száma húszszoros. Más választásul nincs: győzelem, vagy halál.” — Szánakozva mosolygá-meg a' persa király e' hiúságot a' hon iránt, melly a' görögöt száműzésbe is követé.

Thessalián keresztül menete a' legfényesb diadalút vala. Futnokok hirlelék-el Sardesben a' csak öregek- gyermekektől 's aszszonyoktól védett Athéne megvételét.

A' dics egészen a' Thermopiláig kíséré. Azoknak borzasztó szorosságában (a' keleti oldalt járhatlan mocsárok és ingoványok, a' nyugotit meg nem hágható szirtek fedik) határzá-el magát három száz Spartai a' Locrisba nyiló bemenetet védeni. A' szegényeket sajnálva, négy napot engede Xerxes az eltávozásra, 's az útnak tisztítására. Midőn ez ötödik nap sem történt meg, dühöngve paran-

esolá a' Médeknek, a' daczolni merész csoportját lánczokban vinni elébe. Megtámadák azok, 's utánok a' Kisszek és Szákok; de a' hely járatlansága 's ember fölötti halálmegvetés harcztak a' görögök oldalánál; — a' persák megveretve üzettek-szét. Lemosni a' szenyt, alacsonyítóbbat a' marathoni napnál, a' király parancsára őrserge (a' halhatlanok), a' tábor veleje, ment elő. Mağacsabb, véresebb lön a' tusa: de a' kimenet hasonló az előbbihez. Háromszor önkénytelenül álla-föl Xerxes, a' szeretett népnek segélyt, vagy visszavonulást parancsolni. A' halhatlanok szaladtak, 's a' nap veszeve volt; a' következő, gyilkolás, ölés és tusa közt letünő, nem kevésbbé. Akkor egy áruló (a' Trachiniai Ephialtes) ajánlkozék a' Persákat egy meredek, kevésbé ismert hegynon a' görögök hátába vezetni, kik még akkor is a' phoenixi sziklanyilást győzelemmel védték.

Délben harmadszor ujult-meg a' csata. A' persa vezérek bátorosan csordáikat korbács-csapásokkal 's karddal üzék előre, — a' csata menete mindig egy. Kit nem a' Spartaiak fegyvere ölt-el, a' mélységbe zuhíttatik. Leonidas eldül. Dühöng a' tusa az imádoztott vezér teste mellett; a' maroknyi ellenfél négyszer ragadja-el azt a' Persáktól. Akkor jelen-meg hátul Hydarnes. Persa testhalmonkon keresztül vonulnak vissza a' hősök az Anthelae melletti dombra. Száz ezer esik minden Spartaira, 's azok még is kézzel gyilokkal, fogaikkal küzdenek: míg mindnyájan, az utósóig, éltőket törvénynek 's hazának áldozatul adák.

Ωξειν αγγελιον Λακεδαιμονιαιο, οτι τη δε.

*Κειμεθα τοις κεινον πειθομενοι νη Μιμοις. *)*

Ez a' tett évezredek annyi tettei közt nem találá párt. Végre ugyan illy magasságút, egy és szíves halált a' hon szabadságának védelmében idegen iga ellen, hazánk ismétte, olly veszélyben, melly nem vala kisebb, mint a' Görögöké, a' Törökök ellen, kiknek zultánjok, Zuleyman, hős és ölgyermeke volt a' szerencsének, 's nem növe-fel, mint Xerxes, falak, eunuchok és asszonyok között. A' magyar hon Leonidása gróf Zrínyi Miklós.

Családa (rajongók azt a' régi romai Sulpitiusokig vizsik-föl) ősz eredetét a' Subich nemzetségtől veszi. Béla alatt már gróf Brebirek voltak, kiket a' magyar királyok, bizva hősiségökben, többször emeltek horvát, tót és dalmát bánokká. E' bizalom adá

*) Vándor! szent, hova lépsz, a' hely. Menj, mondd-el hazánknak,
Hogy törvényeiért kész vala veszni fíja.

KAZINCZY FERENCZ.

Sebenico, Zara, Spalatro 's Trau gondviselését kezökbe. Pál, brebiri 's spalatroi gróf, Clissa 's Osztroviczának ura, foglalá-el bosnyák ország nagyobb részét, melyet Kun László eladott. És semmi biztosb kézbe annak kormánya nem tétethetett, mint az övébe. Az anjoui ház a' magyar trónt tulajdonképp' neki köszöni. De fíja, Károly Mladin, olly ellenkezője vala atyjának, hogy Károly-Robert kénytelenítve látá magát kegyetlensége fő helyeit, Scardonát és Almissát feldulni, 's őt mint fogolyt vitetni magyar országra.

György brebiri, bosaani, 's osztrovczai gróf, 1347. Nagy Lajos királytól ajándékba vette Zrin várát, 's erre alapítá a' Brebirek uj sarjzatát, a' Zrinyieket.

Gróf Zrinyi Miklós, fíja Miklós nak, unokája azon Péternek, ki 1493. Modruschnál dült-el, 1508-ban *) született. Anyja, Johanna Torquata Maria, Corbavia gazdag grófja, Karlovich Jánosnak öröklő leánya; atyja Ferdinandnak egyik leghűbb pártosa volt Zápolya János ellen. Fíja már gyermekségében kitünteté azon magas, hős lelket, mellynek legragyogóbb végzete a' dicső halál lön. — V-dik Károly a' gyermeknek Bécs ostromában kimutatott hősiségét a' lovagrang jeleivel, ménnel és aranylánczczal tisztelémeg. A' Zápolya- és hadi-társával folytatott háború kevés ostromot, csatát mutathatna, melyet Zrinyi, tettei vagy sebei által, hírének nem tett volna emlékszobrává. Illy esetekben vagy az élő- vagy hátserget vezeté, a' mellyik veszélyesb volt. A' könnyű lovasságot, mellyre a' magyart, mint talán egy más népet sem a' földnek, a' természet szülé, Zrinyi a' legfensőbb tökélyre vitte. Hősi termete, egész lényén előmlött élénkség, királyi pazarlása a' jutalmazásban, pártnélkülisége büntetésben, csak hamar bálványává tevék vitéz katonáinak, kik vezérlete alatt bátorságot mutattak a' lehetlennek megpróbálására.

Igy tévé ártalom nélkülivé főörnagy Kaczier János árulását, ki gróf Lodron Lajost Eszéknél olly alacsonyan elhagyá; így határzá-el 1542-ben véletlen és gyors eljövete a' pesti csata kimenetét. Illy hős lélekkel védé tizenkét évig horvát országot, mellynek bánja volt, 's elfordítá az Ozmanok beütéseit; így veré-el Szigettől az elhiresült Arszlán pasát.

Zuleyman, miután Persiát megrengeté, Syriát és Egyiptust meghódítá, a' kereszténység keleti és nyugoti bástyáit Rhodust és Belgrádot megvette, magyar ország nagy része török igában senyvede, mint ősz is — mi előtte és utána csak igen kevésnek engedteték — azon győzelmes 's ellentállhatlan akara maradni, ki, mint

*) 'S nem, mint Hormayr báro hibásan állítja, 1518.

ifjú és férfi, volt. Sziget vala kívánságai fő célja; de még sem (olly erős alapú vala Zrinyi hire) merészlette volna ostromlatát, ha a' Törökök között azon hiedel nem volt volna elterjedve, hogy a' rettegett hős még Bécsben van, hova kevéssel az előtt ment, a' császárral és Schvendivel a' hadnak magyar országban folytatásáról tanácskozandó.

(Folytatása következik.)

ELBESZÉLÉS.

A z a r c z k é p.

(Vége.)

Következő nap reggelén egy csatlós bepecsételt nyalábkát 's levelet vitt az ifjúhoz. A' bankjegy a' levélbe volt zárva, 's ez következőleg szólt:

„Uram, vigye az ide mellékelt csomót oda, hova utasítva van; ott egy személyt, önnel e' nyalábka titkát közlendőt, fog találni. Egy talán önnek vég nélkül becses kézből valamelly tárgyat fog kapni, önre nézve ez által kettős érdekűt. Egy valaki ön boldogságáról gondoskodott.“

Az alájegyzett név titok marad. Barátunk csak mély tisztelettel merte azt ajkaihoz nyomni. A' levél legbecsesebb emlékeinek egyike leend.

Milly öröm, meglepetés, a' boldogságnak milly különös érzete ömlött-el e' levél olvasásakor valóján, nem akarjuk festegetni: a' toll nem hathat oda, hova a' természet.

Alig kondult-meg az óra, melyben egy rangbeli dámánál illedelemmel megjelenhetni, barátunk a' rendelt helyre röpült. Nagyszerű kőlépcsőzet vezeté az első emeletbe. A' csengetyű-szárat dobogó szívvvel rántá-meg, 's az ajtó megnyílt. Nevét megmondá, 's egy éltes férjfiú barátságos tekintettel jött elébe őt elfogadandó.

„Uram — monda az öreg — én nagybátyja vagyok azon személynek, kinek kedveért önt tisztelni szerencsénk van, 's e' pillanatban atya személyét viselem.“

„Legyen ön tehát szives, és mentse-ki e' lépésem szokatlan-ságát. Én tulajdonképp' egy felsőbb rendelés következtében vagyok itt; csak egy fönséges személy közbevetése birhatott arra, mit különben szívem leghevesebb követeléseire sem merészlendtettem volna tenni.“

„Ugyan azon fönséges személy, kinek mindenhatóságára ön hivatkozik, volt nálunk is önnek szószóllónéja: ő az, ki önt nálunk bemutatja. Legyen hát szivesen látott vendégünk.“

E' párbeszéd után a' terembe léptek. Itt három hölgy ült: az anya, leány, 's azon udvari dáma, kit már a' magas pártolóné teremében láttunk. Ez barátunkhoz közelített, 's urnéja nevében a' két nőnek bemutatá.

'S miképp' fogadá a' leány őt? — A' legkellemesebb zavarral, minő valaha barna pillák sugára felett csak előmlött; istenítő mosolylyal, minő a' halandók legszerencsésbjének egy gyönyörteljes jövőt hagy sejteni. Mit nem adott volna az ifjú értte, ha lábaihoz borulhata. De ez játékszin bélyegét hordandá vala magán, 's így — csak állva maradt.

Az anya átvevé tőle a' nyalábot, 's leányának nyujtá; ez felbontá, 's belőle egy arczképet vett-ki. — A' fiatal pár egymásra nézett, 's ha nem csalódom, szemeikben könyűk ragyogtak.

Hölgyünk az arczképet elhatározatlanul tartá, anyjára tekinté, kinek egy intése után reszkető kézzel azt barátunknak nyujtá.

„Vegye — mondá — úgy akarják!“

„Nem — felelt ez — tudom, hogy egy felsőbb kéz pártol; de engedjen-meg: én öntől 's egyedül csak öntől akarom ezt birni. Engedje e' szerencsét most nélkülözmem — hogy egykor — ön akaratjából — kétszeresen — azután — én látom önt.“

A' hölgy nyugodtan tekinté barátunkra. — „Önnek igaza van“ — mondá, 's kezet nyujta neki.

Barátunk ez egyszer fél térdre ereszkedett imádottja előtt, 's a' nyujtott kezet ajkához nyomá.

A' nagyon előre haladt éj barátunkat távozásra inté, 's midőn búcsúzni kezdett, mindenikök azt hívé, hogy egy már megszerzett tulajdontól kell megválnia.

Ekkor a' hölgy pipere-asztalán valami tojásdad gömbölyűt kék cachemirbe takart, 's barátunknak nyujtá, mondva:

„Most en akaratomból történik.“

Ez az arczkép volt. Barátunk a' mennybe ragadtatott. — Bizton hihető, hogy e' két szerelmes szívet Hymen, ha már eddig nem — de nem sokára összefűzendí.

PESTI VIZSGÁLÓ.

H i r s z e k r é n y.

— Az e' lapok 54-dik számának „Pesti vizsgáló“ czikkelyében említett romai köoszlopon a' legujabban velünk közlött tudósítás szerint következő felirat olvasható:

IMP. CAE. SEP
 TIMIO. SEVERO. PIO. PERTIN.
 ARAB. ADIAB. PARTH. (arabici adiabeni parthici)
 DIVI. M. FILI. COMMODI
 DIVI. ANTONINI. PI. NEPOTI.
 DIVI. HADRIANI. PARTH. ABNEP. (Abnepoti)
 DIVI. TRAIANI. PARTH. ABNEP.
 DIVI. NERVAE. MD. NEP. IMP. XI.
 TRIB. POTES. VI. COS. II. PRO. L. SE.
 IMPERATORI. M. A(V)REL. ANTON. AVG.
 LVCIO. SEPT. SEV. PERT. AVG. NEP. I.
 DIVI. ANTONINI. PI. PRONEP. (Pronepoti)
 DIVI. HADRIANI. ABNEP.
 DIVI. TRAIANI. PARTH. ET.
 DIVI. NERVAE ADNEP.
 ET.

(DIVI GETAE) — ez le van vájatva, hihetőleg Caracalla által)
 CVRANTE.

TIB. CLODIANO. LEG. AVG. GEM. (Geminae)

(AB. AQ. — ezek közül csak az A és Q-nak fele látszik) M. P. X.
 (ab Aquinco mille passus decem.)

Közlő ur a' fenn irtt magyarázatokon kívül még ezeket jegyzi meg: e' mértföld-jelelő Kr. után 199-dik évben állittatott-fel és pedig Pesten, de nem, mint multkor hibásan mondatott, a' Ferencz külvárosban, hanem a' Terézia-városban, a' „három dob“ utszának vá os erdeje felé meghosszabbított részén, Ramazeter az előtt Kunz-)háztelkén. Itt találták ezt az idén, midőn a' tavali árvizben összeroskadt ház romjait széthányták, a' föld alatt egy ölnyre. Innen elvitték a' király-utszába, hol együgyű kőművesek éppen egy épülő ház kapujának szegletköveül akarták befalazni, midőn véletlenül Pfeffer ur, pesti választó polgár 's a' Donafürdőház tulajdonosa, arra menvén azt, félig már bemázolt alakjában, kiváltotta, 's házába vitetvén megtisztíttatta, és megmentette a' bárdolatlan kezektől. Szándéka annak egy különös márványtalapot kész tetetni, 's ha a' nemzeti Muzeum új épülete elkészülend, ennek vele ajándékol kedveskedni.

A' polgári uszóiskola ez évben katonai kormányra bízván, olly keresett lön, hogy még egy másiknak, ez említettél feljebb fekvőnek, felállítatását is szükségesnek látta az igazgatóság. Utóbbiban a' kezdők taníttatnak; amaz pedig kizárólag a' szabadon uszók részére hagyatik. Déli órákban mintegy 90 kisasszony gyakorolja itt magát az uszásban. Vasárnapokon dél előtt a' gyakorlott uszók kirándulást tesznek a' hid alatt-le, 's Gellérthegy ellenében a' pesti parton szállnak-ki. — A' soroksári ut mellett fekvő „tábori kórház (Lagerspital) telekét 2,000 fával ülteté-be a' katonai kar, mellyek sétányokat képeznek; hantpadokat készített, 's a' homokot fűmaggal veté-be. Az ültetvények és gyep szemkecsegtetőleg virulnak, és a' Pestre jövőnek ez oldalról kellemes látványt nyujtnak. — A' budai várban is több meglepő csinosítás történik ez évben. Az ugy nevezett jesuita-lépcső (hihetőleg azon titkos ut, mellyen Bornemisza Tamás intézkedéséből Révay magyarjainak a' várba kelle nyomulni) a' parochialis templom megett, mellynek sötét, nyaktörő, tekervényes kanyarulatain fényes délben is csak tapogtatva haladt a' várba fel vagy onnan leszándékozó, — egész változáson ment

keresztül, 's most kényelmes uttal kínálkozik. — A' fejevári kapu bal oldalán elnyúló várbolt (casemate) a' gyalogok számára átjárassá alakított. — A' pattanyús laknya előtt egész hosszában járda készült. — A' vár-kapun kívül 's belől álló ut melletti falak javítás alatt vannak, 's a' fal mellé egy oldalra járda jő. Hasonló járda készült-el múlt napokban a' halász-városi katonai élelmtár előtt is. Jelenleg a' vár keleti oldalán készült félkör alatt új ültetvény névvel egy új tér szabályozásán dolgoznak; e' téren mint, szintén a' félkörön is, jövő hó 20-án, u. m. sz. István ünnepén, három katonai hangászkar fog ismét egyesülve zengedezni. — Az új ültetvény terének ásása közben egy feje márvány oszlop-főtére találtak; a' főtén Corvin Mátyás czimere látható. E' becses régiség a' várerősítési épület udvarában látható. — A' Zemplén és Abauj megye közt határvonalul elnyúló Dargó hegyen keresztül, Ránkra (fürdőhely) vezető nagyszerű ut van jelenleg készülöben. — Kezdi Vásárhelyen (Erdélyben) 's néhány szomszéd falu határán, jul. 1-őjén a' dió - nagyságban hullott jég felszámíthatlan kárt tön. — Hasonló szomorú hirt hallunk Sepső Zoltánról is jul. 4-ről. A' kártékony rivaes iszonyú égzengés és vihar közt hullott-le. (Erd. H.) — Az angol királyné múlt hónapban egy 10 mázsás sajtot kapott ajándékban. — A' Pétervár és Zarskoje-Selo közötti vasuton irámszarvasokat fognak a' kocsik elébe, 's ezen előfogató kocsik sebesebben haladnak, mint a' locomotive-ok által vontt-ak. — Az indus devadasi-bajaderok folyó hó 17-én adák Bécsben, a' cs. k. wieden színházban, első mutatványukat.

A' műipar mind inkább kezd virágozni fővárosunkban: bizonyítja ezt a' téglavetés körül uralkodó élénkség. Ugyan is t. Mayer ügyvéd urnak, a' Rákos patak melletti telken álló három téglavető helyén, ez éven 7 millió téglát készítésére van calculus.

FÜLHEGYI.

KÜLÖNFÉLE.

É l ő - h o l t .

(Kuffner után.)

Néhány hete, vagy talán éve is, bizonyos hirlapot forgatván kezembe legnagyobb bámulásomra olly férfi haláláról olvasék abban tudósítást, kit igen jól ismertem, 's kiről bizonyosan tudtam, hogy él; minthogy éppen akkor, midőn e' tudósítást olvastam, ép egészségben mellettem ült. Felugrottam, és szót nem szólva siettem a' hirlap ismert kiadójához, 's bizonyossá tevén őt, hogy e' holtnak hirdetett férfi él, kértem a' hazugot, hogy hamis tudósítását vonná vissza.

De mennyire elbámultam, midőn a' szerkeztő ur igazság-szeretetemen fölhevülve, rám kiált: — ,hogyan? én hazug? azon férfi él? — Mondom önnek, azon férfi meghalt! tudósításomat vissza nem vonom!

Guny-mosolylyal néztem a' Rhadamanthot, 's mondám: „Rettenetes ura a' szegény halandók éltének 's halálának! mit szól ön, ha a' holtat, mint élő, szemei elébe vezetem? kit kevés percczel ez előtt csak azért hagyék-el, hogy önnek teljes bizonyosságot szerezzek a' felől, hogy ő él — ő maga által.“

Az aristarch megvető pillantatot vetve rám, mond: „ön sem tudja hát, ki él, ki holt? No de adok én önnek arról helyesebb fogalmat.“

Bizonyossá tevén, hogy jóságos tanítását nyugtalan várom, így folytatá beszédét:

„Emberröli nézetem szerfelett különbözik az eddigi mindennapitól. Nézetem szerint mindenki holt, kinek belső élete nincs. Pythagoras elismerte ezt úgy, mint én. A' szellem és szív nélküli tanuló holtak nyilatkoztatván, a' rendből kidasztatott, valamint munkás folyam kihányja a' holt testeket. Egykori tanuló társai halotti ünnepélyt tartottak fölötte, e' szomorú példa által intetve, őrizkedni hasonló halástól, és szünteleni munkásságban gyakorlani szellemi 's értelmi erejüket, mint láng, melly mozgás által fenntartatik, 's a' nélkül elalszik.“

„És így, nézetem szerint, holtak mind azok, kik élőköt evéssel, ivással, 's más testi foglalatosságokkal töltik-el; holtak mind azok, kik legtöbb idejüket piperére, hiúskodásra fordítják; holtak minden járdataposók 's mind azok, kik rendeltetésükről feledkezve áldoznak a' semmit nem tevésnek, 's a' mint belső életök forrása kiapadt, a' lét kertében mint kő-alakok senkinek nem használva állnak. — Élőknek tartom egyedül azokat, kiknek szünteleni törekvéseik oda irányozvák, hogy magukat nemesítsék, mások javát munkálják. Azonban ezek is létőknek csak azon óráiban élnek, melyekben dicső törekvésük foglalatoss. Ezekből világos, hogy némelyek alig élnek átaljában néhány évet, mások alig egyet, sokan alig néhány napot, — és hogy legtöbben létőknek negyven, ötvenedik évében születnek, az az kezdenek élni; sok ezer pedig születik a' nélkül, hogy egy pillanatig élt volna. Így vannak tömérdek holtak, kik mint élők pompázván az eszelősek által többre becsültetnek, mint kik valósággal élnek.“

„Mi önnek barátját illeti, ha csakugyan ismeri őt — átláthatja, hogy igazam volt halála közhírré tételében — mit ő sem tagadhat, ha létez még benne csak egy szikrája a' szeméremnek; mert hogy valakinek húsa, csontjai, izmai 's emberi alakja van, és a' szokott testi műszeres foglalatosságokat elvégzi — még abból éppen nem következik, hogy él. Holt az, kinek szelleme, szíve élő erővel nem bír.“

„Önnek érdekes barátja azonban halála nyilvános közhírré tételén vigasztalja magát azzal, hogy én ezentul is mindazon holtakat, kik magukat élőknek adják-ki, minden alkalommal fel fogok világosítani a' felől, — hogy ők valóságos holtak. Adja azért ön többi jó barátinak azon jó tanácsot, hogy élőkre gondjok legyen, mert én időről időre közlendek holtak jegyzékét, melyben mindenki fölталálандja nevét, kinek belje kiholt, 's a' világnak nem használ.“

Könyörögtem a' szigorú urnak, hogy engem legalább még hagyjon élni. 'S hogy a' Rhadamanthot hajlandóbbá tegyem hozzám, távoztomkor nyilvánítám előtte, miképp' világosan átlátom, hogy egy holt testnek minden esetre több értéke van, mint egy erkölcsileg holt embernek; mert az előbbinek hamvai még haszonra fordíthatók, az utóbbit pedig semmire sem használhatni.

KÚN PÁL.

Kérelem. Beköszönteén a' jelen évi 2dik félesztendő, tisztelettel kérettetnek e' folyóirat pártfogói, kik a' folyó fél évi lapoknak megrendelésével elkéstek, hogy azok iránt minél előbb megtörtassanak szándékjokat kijelenteni.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján. 114. sz. a.

Nyomatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.